

Наталія Калита, Руслана Даниляк
Кафедра педагогіки і методики початкової освіти

ІСТОРІЯ ПЕДАГОГІКИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ:
методичні матеріали до семінарських занять та самостійної
роботи

Дрогобич, 2022

УДК 373.3(091)(072)

К17

Рекомендовано до друку вченою радою
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка
(протокол № 4 від 18.04. 2022 року)

Рецензенти:

Пантюк Т.І. – доктор педагогічних наук, професор кафедри загальної педагогіки та дошкільної освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка;

Луців С.І. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри філологічних дисциплін та методики їх викладання у початковій школі Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Відповідальний за випуск:

Ірина Садова – доктор педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри педагогіки і методики початкової освіти Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.

Калита Н., Даниляк Р.

Історія педагогіки початкової освіти: методичні матеріали до семінарських занять та самостійної роботи/ **Наталія Калита, Руслана Даниляк** – Дрогобич: Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка, 2022

У навчально-методичному посібнику подано плани семінарських занять з навчальної дисципліни «Історія педагогіки початкової освіти». Навчально-методичний посібник написано відповідно до робочої програми навчальної дисципліни «Історія педагогіки початкової освіти» для фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 013 Початкова освіта. У рекомендаціях висвітлено мету, завдання та структуру навчального предмету, загальні засади аудиторної і самостійної роботи студента в системі здобуття вищої освіти за відповідним напрямом та освітнім рівнем, зазначено ключові питання освоєння теорії і практики курсу, винесені на аудиторне та позааудиторне опрацювання. Подано перелік рекомендованих джерел інформації, якими студенти можуть скористатися під час самостійного опрацювання матеріалів цього курсу.

Зміст

Передмова	
Розділ I. Історія зарубіжної школи та шкільництва	
Семінарське заняття 1. <i>Вступ до історії педагогіки. Виховання, школа і педагогічна думка стародавнього світу</i>	
Семінарське заняття 2. <i>Виховання, школа і педагогічна думка Середньовіччя та Відродження (IV-VI ст., XIII-XIV ст.)</i>	
Семінарське заняття 3. <i>Педагогічна система Яна Амоса Коменського</i>	
Семінарське заняття 4. <i>Розвиток освіти, школи та педагогічної думки в Західній Європі у 18 – 19 ст.</i>	
Розділ II. Історія педагогіки в Україні	
Семінарське заняття 5. <i>Школа, освіта та педагогічна думка в Київській Русі</i>	
Семінарське заняття 6. <i>Розвиток національної освіти і виховання в період українського ренесансу</i>	
Семінарське заняття 7. <i>Педагогічна система К.Д. Ушинського</i>	
Семінарське заняття 8. <i>Вивчення та аналіз педагогічної думки України XIX – поч. XX ст.</i>	
Семінарське заняття 9. <i>Видатні українські педагоги XX століття</i>	
Семінарське заняття 10. <i>Школа і педагогічна думка в Україні в період становлення незалежної України та сьогодення.</i>	
Самостійна робота	
Питання до заліку	
Зразки тестових завдань	
Список рекомендованої літератури	

Передмова

Історія педагогіки початкової освіти є надзвичайно важливою і багатогранною за своїми структурними компонентами наукова дисципліна. Вона охоплює історію розвитку людини, сімейного виховання, народної педагогіки, навчально-виховних закладів усіх рівнів і педагогічної думки як українського, так і інших народів світу.

Мета вивчення курсу – розкрити скарби виховної мудрості українського та інших народів і з'ясувати головні етапи розвитку національної школи і педагогіки від найдавніших часів і до сучасності, сформувати у студентів національний світогляд і характер, духовність, загальнолюдські моральні, гуманістичні якості, залучити студентів до творчого дослідництва, сформувати в них прагнення підвищувати педагогічну майстерність.

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі вищої освіти повинні знати:

- предмет і завдання історії педагогіки як науки і як навчальної дисципліни;
- ключові поняття дисципліни;
- історію зародження, розвитку і сучасний стан зарубіжної та української освітніх систем;
- педагогічні концепції минулого і сучасності;
- положення творчої спадщини найвидатніших зарубіжних і вітчизняних педагогів, теоретиків і практиків національного початкового шкільництва і дошкільного виховання;
- особливості педагогічного процесу національної системи освіти в Україні;
- тенденції розвитку сучасної початкової та дошкільної освіти;

вміти:

- аналізувати, порівнювати, класифікувати, групувати та синтезувати історико-педагогічні факти та явища;
- визначати шляхи найбільш ефективних досягнень у розвитку

виховання, освіти, педагогіки від найдавніших часів до сьогодення;

– окреслювати історико-педагогічний вклад історичних персоналій, які зробили відповідний внесок у розвиток школи, навчання та виховання в Україні та у світі;

– аналізувати педагогічну літературу, періодику, де розкриваються проблеми навчання й виховання учнів минулого і сучасного періоду становлення школи;

– працювати з першоджерелами, володіти навичками ефективної самостійної роботи з першоджерелами, науковою історико-педагогічною літературою.

Семінарські заняття вміщені у посібнику, мають на меті сприяти ефективному засвоєнню студентами курсу історії педагогіки початкової освіти та їх підготовці до практичної педагогічної діяльності. До семінарських занять студенти готуються самостійно, опрацьовуючи першоджерельну, нормативно-законодавчу та навчальну літературу. Студентам запропоновано самостійну роботу, під час якої вони обговорюють проблеми винесені на семінарські заняття відповідно до робочої навчальної програми дисципліни.

Під час семінарських занять студенти дискутують про розвиток освіти і виховання з найдавніших часів до наших днів. Розглядають найважливіші педагогічні теорії, що склалися в різні історичні епохи. Вивчають спадщину найвидатніших педагогів минулого. Порівнюють технології навчання як в школах зарубіжних країн, так і кращих вітчизняних навчальних закладах.

Засвоєння кожної теми семінарського заняття та виконання самостійної роботи пов'язане з розвитком і удосконаленням вмінь, а саме: *гностичних* (аналіз навчально-методичної, історичної літератури, першоджерел тощо, з метою осмислення різних теоретико-методологічних підходів до процесів становлення та розвитку національної педагогіки); *проектувальних* (вміння визначати характер та зміст виховання кожної історичної епохи, що розглядається; володіння методами порівняльного аналізу історико-педагогічних теорій, концепцій, явищ, процесів тощо); *конструктивних*

(здатність планувати власну діяльність на період, керуючись гуманістичними принципами); *комунікативних* (уміння встановлювати доброзичливі стосунки на суб'єкт-суб'єктному рівні; змістовно, логічно, виразно, емоційно викладати свої думки)

Розділ I. Історія зарубіжної школи та шкільництва

Семінарське заняття 1

Тема: Вступ до історії педагогіки початкової освіти. Виховання, школа і педагогічна думка стародавнього світу

Мета: з'ясувати провідні характеристики античного виховання та педагогічної думки; вивчити особливості давньоспартанського, афінського і давньоримського виховання; поповнити словниковий запас античними термінами, що стосуються навчання, виховання і професії вчителя.

План

1. Обговорення теоретичних питань:

- 1.1. Предмет і завдання історії педагогіки початкової освіти.
- 1.2. Виховання у державі Шумерів.
- 1.3. Виховання у Стародавньому Єгипті.
- 1.4. Виховання у Стародавній Індії.
- 1.5. Виховання у Стародавньому Китаї.
- 1.6. Особливості спартанського виховання.
- 1.7. Афінська освітньо-виховна система.
- 1.8. Школа в Стародавньому Римі.
- 1.9. Педагогічні погляди Сократа.
- 1.10. Педагогічні погляди Платона.
- 1.11. Педагогічні ідеї Аристотеля.
- 1.12. Педагогічні ідеї Демокрита.
- 1.13. Педагогічні погляди Марка Фабія Квінтіліана.

2. Практичні завдання

2.1. Зробити порівняльну характеристику спартанського і афінського виховання.

№п/п	Характеристика виховання	Спартанське виховання	Афінське виховання
1	Характер освіти і виховання		

2	Провідна мета виховання		
3	Система виховання (етапи)		
4	Основні напрями, зміст виховання		

2.2. Виписати значення слів: *агели, гімнасія, дидакскал, калокагатія, криптії, педоном, педотриб, педагог, пентантхлон, школа, ритор, еллінізм, античність.*

2.3. Виписати думки, висловлювання про виховання, навчання із праці (на вибір студента) Конфуція «Бесіди і судження», Плутарха «про спартанське виховання», Марка Квінтіліана «Про виховання оратора».

2.4. Випишіть із праці Демокрита «Фрагменти про виховання» думки про виховання дітей.

3. Самостійна робота

1. Який характер має виховання у первісному суспільстві ?
2. Як складається виховання у первіснообщинному ладі?
3. У чому полягала мета виховання у цей період?
4. Які первісні виховні інституції у первісному суспільстві? Яка їх роль у вихованні?
5. З чим пов'язано виникнення писемності ?
6. Що являє собою піктографічне письмо ?

Рекомендована література: [5], [10], [11], [14].

Семінарське заняття 2

Тема: Виховання, школа і педагогічна думка Середньовіччя та Відродження (IV-VI ст., XIII-XIV ст.)

Мета: з'ясувати педагогічну проблематику даного періоду, проаналізувати освітньо-виховні системи, які склалися у європейських державах даного періоду.

План

1. Обговорення теоретичних питань:

1.1.Педагогічна думка середньовіччя (Тертулліан, Августин Блаженний, Фома Аквінський).

1.2.Загальна характеристика педагогіки середньовіччя.

1.3.Церковні школи та церковно-духовне виховання.

1.4.Міські школи, бюргерське виховання.

1.5.Лицарське виховання.

1.6.Середньовічні університети.

1.7.Загальна характеристика педагогіки Відродження.

1.8.Представники гуманістичної педагогіки в епоху відродження.

1.9.Єзуїтське виховання.

1.10. Представники реформації

2. Практичні завдання.

2.1. Виписати актуальні проблеми освіти і виховання з педагогічного роману Ф. Рабле «Гаргантюа і Пантагрюель» (книга 1. Глава 23,24)

2.2. Із праці М. Монтеня «Досліди» (глава 26 Про виховання дітей) виписати 10 висловлювань про освіту, навчання і виховання дітей.

3. Самостійна робота.

3.1.Чого навчали дітей у церковних школах?

3.2. Визначте передумови виникнення перших європейських університетів.

3.3. Назвіть характерні риси епохи Відродження

3.4. Чому епоху Відродження називають епохою гуманістизму?

Рекомендована література: [3], [5], [11], [18].

Семінарське заняття 3

Тема: Педагогічна система Яна Амоса Коменського

Мета: з'ясувати актуальні проблеми педагогічної спадщини Яна Амоса Коменського, ознайомитися з його основними ідеями та працями

План

1. Обговорення теоретичних питань:

1.1.Життя та педагогічна діяльність Я.А. Коменського

- 1.2. Загальнопедагогічні ідеї.
- 1.3. Вікова періодизація і система шкіл.
- 1.4. Дидактичні погляди педагога.
- 1.5. Навчальні підручники.
- 1.6. Концепція морального виховання.
- 1.7. Вимоги до вчителя.
- 1.8. Педагогічний аналіз праці «Велика дидактика».
- 1.9. Науковий аналіз праці «Всезагальна порада про виправлення справ людських».

2. Практичні завдання:

2.1. Зробити загальну характеристику праці Я.Коменського «Велика дидактика» (дата написання, повна назва книги, для кого корисна, кількість глав).

2.2. Прочитати і тезисно законспектувати наступні глави «Великої дидактики»: «Метод моралі» (гл.23), «Про шкільну дисципліну» (гл.26), «Про чотирьох ступеневу побудову шкіл і відповідності з віком та успіхами учнів» (гл.27), «Ідея материнської школи» (гл.28), «Ідея школи рідної мови» (гл.29), «Нарис латинської школи» (гл.28).

2.3. Проаналізувати навчальну книгу Я. Коменського «Видимий світ у малюнках».

3. Самостійна робота.

1. У чому полягає гуманізм педагогіки Я.А. Коменського.
2. Як трактує Я.Коменський принцип природовідповідності виховання?
3. Які важливі педагогічні ідеї висував Я.Коменський при розробці вікової періодизації дітей та змісту освіти?
4. Обґрунтуйте класно-урочну систему навчання за Я. А. Коменським.

Рекомендована література: [9], [10], [11], [18], [22].

Семінарське заняття 4

Тема: Розвиток освіти, школи та педагогічної думки в Західній Європі у 18 – 19ст.

Мета: з'ясувати особливості педагогічної думки Європи у даний період. Вивчити та проаналізувати провідні педагогічні ідеї видатних класиків педагогів 18-19 століття, та їх подальший вплив на розвиток шкільної справи і педагогіки. Виробити навички самостійного опрацювання першоджерел праць педагогів.

1. Обговорення теоретичних питань:

- 1.1. Педагогічні погляди Дж Локка, Дж. Беллерса.
- 1.2. Педагогічні системи Ж.Ж. Руссо.
- 1.3. Педагогічні погляди французьких просвітителів К. Гельвеція, Д.Дідро.
- 1.4. Педагогічна діяльність і погляди Й. Песталоцці.
- 1.5. Педагогічна система Й.Гербарта.
- 1.6. Педагогічні погляди А. Дистервега.
- 1.7. Педагогічні ідеї Ф. Фребеля.
- 1.8. Педагогічні погляди А. Сен-Сімона, Ш. Фур'є, Р. Оуена.

2. Практичні завдання

- 2.1. Опрацювати твір Дж. Локка «Думки про виховання», виписати із праці думки (цитати) про фізичне виховання (параграф 2-4), харчування (параграф 13-14), покарання (параграф 47-51), правила (параграф 64-66), вихователя (параграф 88-89), навчальні предмети (параграф 160,162,163 та ін.)
- 2.2. Законспектувати провідні ідеї Ж.Ж. Руссо «Еміль або про виховання» (з книг I-IV виписати висловлювання автора про освіту, навчання, виховання Еміля і Софії).
- 2.3. Перелічити актуальні педагогічні проблеми, які піднімає Й. Песталоцці у праці «Лебедина пісня».

3. Самостійна робота

1. Ознайомитися із «Планом університету або школи публічного викладання всіх наук для російського уряду» Д.Дідро.

2. Порівняти ідеї Д.Дідро з сучасним станом вищеназваних проблем. Аргументовано довести свій погляд на проблему.
3. Опрацювати «Керівництво до освіти німецьких вчителів» А. Дистервега.

Рекомендована література: [9], [10], [11], [18], [22].

Розділ II. Історія педагогіки в Україні

Семінарське заняття 5

Тема: Школа, освіта та педагогічна думка в Київській Русі

Мета: з'ясувати особливості давньоруської школи і педагогіки. Вивчити традиції давньоруського виховання. Ознайомитись із педагогічною думкою Київської Русі.

План

1. Обговорення теоретичних питань:

- 1.1. Язичницька педагогіка слов'ян
- 1.2. Школа і освіта Київської Русі.
- 1.3. Освітня політика давньоруських князів.
- 1.4. Традиції та обряди як основа української етнопедагогіки.
- 1.5. Засоби народного виховання дітей та молоді.
- 1.6. Шляхи народного виховного впливу
- 1.7. Форми та методи народного виховання дітей.
- 1.8. Перекладна література Київської Русі.
- 1.9. Оригінальні пам'ятки педагогічної літератури Давньої Русі.

2. Практичні завдання.

- 2.1. Прочитайте «Повчання дітям» Володимира Мономаха. Випишіть із цього твору 7-8 висловлювань, які можна по праву вважати нормами загальнолюдської моралі.
- 2.2. Занотуйте думки іноземних мандрівників про стан освіти і виховання русів.
- 2.3. Випишіть думки про зародження освіти в Київській Русі із таких давньоруських джерел: «Повість врем'яних літ», «Изборник» Святослава (1073р).

3. Самостійна робота.

1. Які чинники сприяли зародженню і розповсюдженню писемності у Стародавній Русі?
2. Які історичні джерела свідчать про існування писемності у східних слов'ян ще у дохристиянський період?
3. Яку роль у розвитку освіти відіграло християнство?
4. Яку роль у поширенні освіти і книг на Русі відіграли монастирі?

Рекомендована література: [1-9], [12-17], [19-23], [30], [32].

Семінарське заняття №6

Тема: Розвиток національної освіти і виховання в період українського ренесансу

Мета: проаналізувати процес становлення української національної системи виховання і педагогіки в період епохи Відродження.

План

1. Обговорення теоретичних питань:

- 1.1. Історична зумовленість українського ренесансу.
- 1.2. Братські школи України.
- 1.3. Острозький культурно-освітній центр.
- 1.4. Києво-Могилянська академія.
- 1.5. Козацтво-унікальне явище в українській і світовій історії.
- 1.6. Школа та освіта в Запорізькій Січі.
- 1.7. Фізичне і психофізичне виховання козацької молоді.
- 1.8. подвижники педагогічної думки українського Відродження (Г. Смотрицький, М. Смотрицький, І. Вишенський, С.Зизаній, Л. Зизаній, К. Ставровецький, І.Борецький, П.Беринда, Є. Славинецький, С.Полоцький, Ф. Прокопович).

2. Практичні завдання.

- 2.1. Випишіть думки із «Домострою» (16 ст) про те:
 - а) як дітей своїх виховувати у всякому повчанні і страху Божому;

б) як дітей вчити і страхом рятувати.

2.2. Складіть хронологію основних культурно-освітніх подій Києво-Могилянської академії.

2.3. Складіть хронологію основних культурно-освітніх подій Острозької академії.

3. Самостійна робота

1. Зробіть анотацію таких педагогічних творів:

а) «Книжка» І. Вишенського;

б) «Про премудрість» К. Ставровецького;

в) «Лексикон славеноруський» П. Беринди;

г) «Духовний регламент» Ф.Прокоповича.

Рекомендована література: [1-9], [12-17], [19-23], [30], [36].

Семінарське заняття 7

Тема: Педагогічна система К.Д. Ушинського

Мета: ознайомитися із життєвим та творчим шляхом педагога, вивчити та проаналізувати провідні педагогічні ідеї видатного педагога та їх подальший вплив на розвиток вітчизняної шкільної справи і педагогіки. Виробити навички самостійного опрацювання першоджерел праць К. Ушинського.

План

1. Обговорення теоретичних питань:

1.1. Життя і педагогічна діяльність педагога.

1.2. Загальнопедагогічні ідеї К.Ушинського.

1.3. Дидактичні погляди вченого.

1.4. Виховання і гармонійний розвиток особистості.

1.5. Про вчителя і його підготовку.

2. Практичні завдання.

2.1. Скласти хронологічну таблицю життєвого і творчого шляху К.Д. Ушинського.

2.2. Виписати актуальні думки із праць К.Ушинського (на вибір).

3. Самостійна робота.

1. Скласти анотацію на працю К.Ушинського (на вибір)
2. У чому полягає ідея народності виховання у педагогічній спадщині педагога?
3. Які елементи народної педагогіки використовував педагог у своїй системі?

Рекомендована література: [1-9], [12-17], [19-23], [38], [42], [51].

Семінарське заняття 8

Тема: Вивчення та аналіз педагогічної думки України XIX – поч. XX ст.

Мета: вивчити актуальні проблеми школи, освіти і виховання у 19-поч.20 ст. на основі аналізу, педагогічних праць та статей відомих прсвітителів даного народу.

План

1. Обговорення теоретичних питань:

- 1.1. Педагогічні погляди Т.Шевченка.
- 1.2. Педагогічні ідеї Лесі Українки.
- 1.3. Педагогічні погляди П.Грабовського, С. Васильченка.
- 1.4. Педагогічні ідеї Т.Лубенця.
- 1.5. Педагогічні погляди І.Франка.
- 1.6. Педагогічна діяльність Б.Грінченка.
- 1.7. Педагогічні погляди Х. Алчевської.
- 1.8. Педагогічні погляди П.Куліша.
- 1.9. Педагогічна діяльність М.Корфа.
- 1.10. Педагогічні погляди О.Духновича.
- 1.11. Педагогічні погляди М.Драгоманова.
- 1.12. Педагогічні погляди М.Костомарова.
- 1.13. Педагогічні ідеї М.Шашкевича.
- 1.14. Педагогічні погляди М.Грушевського.

2. Практичні завдання.

- 2.1. Проаналізувати «Буквар Южнорусский» Т.Шевченка.
- 2.2. Тезисно законспектувати статтю Лесі Українки «Волинські образи».

2.3.Тезисно законспектувати статтю Т.Лубенця «Про покарання в дитячому віці і шкільну дисципліну».

3. Самостійна робота.

1. Проаналізувати підручник О.Духновича «Народная педагогія»
2. Зробити анотацію на працю М.Костомарова «Книга буття українського народу».
3. Зробити анотацію на працю П.Куліша «До рідного народу».

Рекомендована література: [1-9], [12-17], [19-23], [41],[46], [50], [53].

Семінарське заняття 9

Тема: Видатні українські педагоги ХХ століття

Мета: ознайомитися із педагогічною діяльністю класиків української педагогіки 20 століття та їх ідеями. Виробляти навички самостійного опрацювання першоджерел класиків української педагогіки.

План

1. Обговорення теоретичних питань.
 - 1.1. Педагогічні погляди і діяльність С.Русової.
 - 1.2. Педагогічні погляди і діяльність І.Огієнка.
 - 1.3. Педагогічна система Г.Ващенко.
 - 1.4. Педагогічна діяльність А.Макаренка.
 - 1.5. Педагогіка гуманізму В.Сухомлинського.

2. Практичні завдання.

- 2.1. Складіть хронологічні таблиці життєвого і творчого шляху педагогів.
- 2.2.Запишіть назви праць, які належать кожному із згаданих вище педагогів.
- 2.3.Зробіть анотацію праці В.Сухомлинського «Сто порад учителеві».

3. Самостійна робота.

1. Запишіть думки про виховний ідеал українців із праці Г. Ващенко «Виховний ідеал».
2. Законспекуйте статтю С. Русової «Національна школа».
3. Законспекуйте статтю І. Огієнка «Рідномовні обов'язки».

Рекомендована література: [1-9], [12-17], [19-23], [46], [47-49], [40].

Семінарське заняття 10

Тема: Школа і педагогічна думка в Україні в період становлення незалежної України та сьогодення.

Мета: ознайомитися з діяльністю педагогів сучасності, з'ясувати проблеми реформування сучасної освіти, школи та виховання підростаючого покоління.

План

1. Обговорення теоретичних питань:

- 1.1. Реформування освіти в Україні.
- 1.2. Гуманістичний характер виховання молодого покоління.
- 1.3. Особливості реформування професійної, вищої освіти в Україні.
- 1.4. Педагогічні погляди О. Савченко, М. Стельмаховича, О. Вишневського

2. Практичні завдання.

- 2.1. Напишіть анотацію на працю М. Стельмаховича «Українська родинна педагогіка».
- 2.2. Законспекуйте статтю О. Савченко про освіту (на вибір)
- 2.3. Напишіть анотацію на працю О. Вишневського (на вибір)

3. Самостійна робота.

1. Проаналізуйте Державний стандарт початкової освіти.
2. Випишіть із Закону України «Про освіту» про навчання, освіту та виховання.
3. Законспекуйте Державну національну програму «Освіта» (Україна XXI ст).

Рекомендована література: [1-9], [12-17], [19-23], [44], [45].

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА №1

Тема. Плутарх «Про спартанське виховання», Платон «Закони», Аристотель «Політика», Марк Квінтіліан «Про виховання оратора».

Мета. Ознайомитися із думками античних філософів щодо виховання, навчання освіти у древньому світі. З'ясувати провідні педагогічні ідеї давньогрецьких і римських філософів. Визначити актуальні педагогічні ідеї античності та сьогодення.

Завдання :

1. Прочитати твір Плутарха «Про спартанське виховання» та з'ясувати особливості спартанського виховання. Скласти словничок античних термінів і понять щодо виховання спартанців.

2. Із праці Платона «Закони» виписати думки про:

2.1. «Гімнастичні вправи, обов'язкові для всіх хлопчиків і дівчаток»;

2.2. «Обов'язкове військове навчання для хлопчиків і дівчаток».

3. Із праці Аристотеля «Політика» виписати думки в таких аспектах:

№п/п	Назва статті (проблема)	Цитати з твору
1	Виховання юнацтва-головний засіб збереження державного ладу	
2	Проти виснажливих фізичних вправ	
3	Годування і загартовування дитини	
4	Про поділ дітей за віком	
5	Виховання дітей з семи років – справа держави	
6	Програма освіти	
7	Фізичне виховання має передувати інтелектуальному	

4. Виписати цікаві думки із твору Квінтіліана «Про виховання оратора» (DE INSTITUTIONE ORATORIA):

4.1. Всі діти здатні до освіти.

4.2. У ранньому віці навчання повинно мати характер забави.

4.3. Де краще вчити дітей - дома чи в школі.

4.4. Необхідно знати природу дитини.

- 4.5. Про відпочинок.
- 4.6. Проти тілесних покарань.
- 4.7. Про характер та обов'язки вчителя.

Література:

1. Коваленко Є.І., Балкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки. Хрестоматія. - К. Центр навчальної літератури, 2006

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА №2

Тема. Дж. Локк «Думки про виховання».

Мета. Вивчити та проаналізувати думки Дж. Локка про фізичне, моральне та розумове виховання дітей.

Завдання

- Г. Прочитати такі частини педагогічної праці: 1.1. «Фізичне виховання».
 - 1.2. «Виховання характеру».
 - 1.3. «Розумовий розвиток».
2. Проблематику кожної прочитаної частини зафіксувати у таблицях:
 - 2.1. Дж.Локк про фізичне виховання:

№п/п	Педагогічна проблема	Цитати з твору
1	Здоровий дух у здоровому тілі	
2	Про одяг	
3	Про обливання водою	
4	Гра	
5	Їжа	
6	Сон	

2.2. Дж.Локк про виховання характеру:

№п/п	Педагогічна проблема	Цитати з твору
1	Сила духу	
2	Примхи дітей	
3	Про обстеження	

4	Покарання	
5	Дисципліна	

2.3. Д.ж.Локк про розумовий розвиток:

№п/п	Педагогічна проблем	Цитати з твору
1	Про допитливість	
2	Ставлення до запитань дітей	
3	Про іграшки	

2. Назвати думки Дж. Локка, які є актуальними у наш час.

Література

1. Історія дошкільної педагогіки : хрестоматія / упоряд З. Н. Борисова, В.З. Смаль К. Вища школа. 1990 -С 24-38.
- 2 Коваленко Є.І., Белкіна Н І. Історія зарубіжної педагогіки хрестоматія - К Центр навчальної літератури, 2006 -С. 186-201.
3. Коменський Я А., Локк Д., Руссо Ж.-Ж., Песталоцци И Г Педагогическое наследие / сост.В.М Кларин. А.Н. Джуринский. - М Педагогика, 1987.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА №3

Тема. Я. А. Коменський «Велика дидактика».

Мета. З'ясувати актуальні проблеми педагогічної спадщини Я.А.Коменського. Ознайомитись з главами праці «Велика дидактика». Порівняти думки Я.А.Коменського щодо навчання дітей із сучасною шкільною практикою.

Завдання :

1. Зробити загальну характеристику праці Я. А. Коменського «Велика дидактика» (дата написання, повна назва книги, для кого корисна, кількість глав).

2. Прочитати і тезисно законспектувати наступні глави «Великої дидактики»: «Метод моралі» (гл. 23), «Про шкільну дисципліну»(гл. 26), «Про чотирьохступеневу побудову шкіл у відповідності з віком та успіхами учнів»

(гл. 27), «Ідея материнської школи» (гл. 28), «Ідея школи рідної мови» (гл. 29), «Нарис латинської школи» (гл. 30), «Академія» (гл.31).

Література:

1. Коменський Я А . Локк Д., Руссо Ж Ж.. Песталоцци И Г Педагогическое наследие / сост. В М Кларин, А Н Джуринский - М. : Педагогика, 1987

2. Історія педагогіки / За ред. М.С. Гриценка - К Вища школа. 1973.

3. Кравець В. П. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва - Тернопіль. 1996

4. Коваленко Є.І., Белкіна Н. І. Історія зарубіжної педагогіки : хрестоматія - К : Центр навчальної літератури. 2006

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА №4

Тема. Ж.Ж.Руссо «Еміль або Про виховання».

Мета. Ознайомитись із педагогічними ідеями Ж.Ж.Руссо на основі вивчення та аналізу його праці «Еміль або Про виховання». Визначити проблеми тендерного виховання у даному творі.

Завдання :

1. Виписати із *Книги першої думки Ж.-Ж. Руссо про виховання немовлят.*

2. Законспектувати актуальні положення *Книги другої «Виховання дитини до 12-ти років»:*

✓ Хлопчика треба привчати зносити біль.

✓ Воля - найкращий вчителя для дитини.

✓ Труднощі і завдання природного виховання.

✓ Еміль виховується у селі.

✓ Метод природних наслідків. *

✓ Інтерес дитини — основний рушій її навчання.

3. Записати провідні ідеї *Книги третьої «Виховання підлітка»:*

✓ Перша книга Еміля -«Робінзон Крузо».

✓ Еміль вивчає ремесла.

4. Законспектувати положення *Книги четвертої «Виховання юнака»*:

✓ Пристрассть і її виховання.

✓ Еміль шукає наречену.

5. Визначити актуальні проблеми тендерного виховання за *Книгою п'ятою «Софі, або жінка»*:

✓ Жінка - пряма протилежність чоловіку.

✓ Софі - господиня дому.

Література:

1. Кравець В П Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва. - Тернопіль, 1996.

2. Коменский Я.А., Локк Д., Руссо Ж Ж., Песталоцци И.Г. Педагогическое наследие. Сост. Н.М. Кларин, А. Н. Джуринский. М : Педагогика, 1987.

3. Історія дошкільної педагогіки : хрестоматія. Упор. З. Борисова, В. Смаль – К. Вища шк. 1990

4. Коваленко Є І., Белкіна Н І. Історія зарубіжної педагогіки хрестоматія - К Центр навчальної літератури, 2006.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТА №5

Тема. М. Монтесорі «Метод наукової педагогіки, застосований до дитячого виховання в “в будинках дитини”».

Мета. Ознайомитись із педагогічними ідеями М. Монтесорі на основі вивчення та аналізу її праці «Метод наукової педагогіки, застосований до дитячого виховання в будинках дитини».

Завдання :

1. Прочитати дану працю М. Монтесорі та законспектувати твір у таких аспектах:

1.1. Регламент «будинку дитини».

1.2. Орієнтовний розклад у «будинку дитини».

1.3. Вправи повсякденного життя.

1.4. Їжа. Харчування дитини.

- 1.5. Виховання почуттів.
- 1.6. Розумове виховання.
- 1.7. Дисципліна в «будинку дитини».

2. Розв'язати тестові завдання:

1. “Будинок дитини” М. Монтесорі був закладом: 1) платним: 2) безплатним.

2. Вкажіть вимоги, які зобов'язувались виконувати батьки у “Будинку дитини” М. Монтесорі: 1) платити за навчання дітей; 2) посилати в певний час своїх дітей до “Будинку” немитими і в охайному одязі з фартухом; 3) виявляти всіляку повагу і пошану вчительці, і всім особам, які працюють у “Будинку”; 4) допомагати вчительці в справі виховання дітей; 5) подавати вчительці відомості про домашнє життя дитини, 6) дарувати щомісячно подарунки вчительці.

3. Встановіть послідовність режимних моментів орієнтованого розкладу в “Будинку дитини” М. Монтесорі: 1) розумові вправи; 2) вільні ігри; 3) звичайна гімнастика; 4) сніданок; 5) прихід; 6) ручна праця.

4. Продовжіть думку М. Монтесорі: “Цінність людини не в тому, як її виховали і навчили вчителі, а в тому як вона ...”

5. Укажіть, на чому ґрунтується дисципліна в “Будинку дитини” М.Монтесорі.

6. Укажіть вік навчання і виховання дітей в “Будинку дитини” М.Монтесорі.

7. Назвіть відомого італійського педагога, яка народилась у релігійній родині. Як педагог розпочинала свою діяльність, будучи доктором медицини. Відкривши в Римі школу для дітей із слабкими розумовими здібностями, розробила спеціальну методику їх навчання, яка дала надзвичайно високі результати і в навчанні дітей з нормальним інтелектом.

8. Вкажіть вік дитини, в якому на думку М. Монтесорі, вона є дослідником.

9. Вкажіть вік дитини, в якому на думку М. Монтесорі, вона є

“вченим”.

10. Встановіть послідовність вікової періодизації дитинства за М. Монтессорі: 1) орієнтація на світ засобами власної діяльності; 2) мовленнєвий і сенсомоторний розвиток; 3) нагромадження знань: створення чуттєвого образу Всесвіту.

11. Вкажіть праці, які належать перу М. Монтессорі: 1) “Будинок дитини. Метод наукової педагогіки”; 2) “Антропологічна педагогіка”; 3) “Загальна педагогіка, виведена з мети виховання”; 4) “Керівництво до мого методу”; 5) “Лебедина пісня”; 6) “Самовиховання і самонавчання в початковій школі”.

12. Вкажіть країни, на якій особливо значний вплив справили ідеї М. Монтессорі у справі методики дошкільного виховання: 1) Україна; 2) США; 3) Франція; 4) Голландія; 5) Німеччина; 6) Нідерланди; 7) Китай; 8) Білорусь.

13. Зазначте основні принципи вільного виховання М. Монтессорі:

1) створення педагогічно доцільного виховного і розвивального середовища; 2) міцний зв'язок з природою; 3) провідна і активна роль педагога; 4) постійне вивчення особистості в діяльності; 5) вагоме втручання вчителя у навчально-виховний процес; 6) самопізнання своїх можливостей; 7) привчати до самодисципліни; самоорганізації і порядку; 8) тісний контакт з батьками; 9) виховання позитивних почуттів, власної гідності дитини.

14. Установіть послідовність вікової періодизації дитинства за М. Монтессорі: 1) дитина - “дослідник”; 2) мовленнєвий і сенсомоторний розвиток; 3) дитина - “вчений”.

Література:

1 Кравець В. П. Історія класичної зарубіжної педагогіки та шкільництва - Тернопіль, 1996

2 Коменский Я.А.. Локк Д., Руссо Ж Ж, Песталоцци И Г. Педагогическое наследие / Сост. В М Кларин, А.Н. Джурицкий - М : Педагогика, 1987

3 Історія дошкільної педагогіки : хрестоматія. Упор З. Борисова. В.Смаль. –

К. 1990

4Коваленко Є І . Белкіна Н.І. Історія зарубіжної педагогіки хрестоматія - К
Центр навчальної літератури. 2006.

5Савченко О.Я Дидактика початкової школи. К. Абрис. 1997. С. 372-375

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ №6

Тема. «Повчання дітям» Володимира Мономаха.

Мета. Вивчити та проаналізувати морально-педагогічну проблематику твору В. Мономаха «Повчання дітям». З'ясувати провідні гуманістичні положення даної пам'ятки давньоруської доби.

Завдання:

1. Загальна характеристика Повчання (авторство, рік першої згадки, джерело).

2. Визначте морально-педагогічний зміст твору:

№П/п	Морально-етична проблема	Вислів В. Мономаха

3. Прочитайте «Повчання дітям» Володимира Мономаха. Випишіть із цього твору 7-8 висловлювань, які можна по праву вважати нормами загальнолюдської моралі.

4. Розкрийте значення окремих порад В. Мономаха:

- ✓ *Старих треба шанувати, як отця, а молодих як братів.*
- ✓ *Треба лжі берегтися, і п'янства, і блуду, бо в цьому душа помирає і піло.*
- ✓ *Де йтимите чи станете, напоїть, нагодуйте стороннього; а ще більше шануйте гостя - хоч простого, хоч знатного, якщо не можете дарунком, то їжею чи питвом.*
- ✓ *Коли щось добре вмісте - не забувайте, а чого не вмісте - учіться*

Література:

1. Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / за заг. ред. С.А.Литвинова -

К : Рад шк., 1961

2. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / за ред. В Г. Кременя. - К. знання, 2005

3. Радул О. Історія педагогіки України X-XVII століть персонал її. К. Вид-во Соломії Павличко «Основа». 2005

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ № 7

Тема. Статут Луцької братської школи 1624 року. Г. Сковорода «Вдячний Еродій», «Убогий жайворонок».

Мета. Визначити особливості організації навчально-виховного-процесу у братських школах України (на прикладі аналізу Статуту Луцької школи 1624 року). З'ясувати мудрість педагогічних байок та притч Г. С. Сковороди. На основі вивчення та аналізу даних творів Сковороди з'ясувати актуальні завдання змісту родинного виховання.

Завдання :

1. Зробіть загальну характеристику одного з найдавніших шкільних статутів Європи (рік написання, кількість статей, історія появи Статуту).

2. Опрацюйте Статут Луцької греко-латино-словенської школи 1624 року. Основні положення запишіть. Зазначте, які освітньо-виховні традиції зафіксовані у цьому документі, збереглися у сучасній школі.

3. Віднайдіть у Статуті окремі аспекти організації навчально-виховного-процесу у братських школах, заповнивши таблицю:

№п/п	Характеристика організації	Положення Статуту
1	Демократичність	
2	Національне виховання	
3	Чітка організація навчання	
4	Зв'язок з батьками чи родичами учнів	
5	Гуманізм	
6	Зміст навчання	
7	Методичне забезпечення	

8	Вимоги до вчителя	
---	-------------------	--

4. Як розумієте слова «вчитель має бути благочестивий, розсудливий, смиренномудрий, лагідний, стриманий, не п'яниця, не хабарник, не блудник».

5. Вивчити та проаналізувати притчу Г. Сковороди «Вдячний еродій». Основні педагогічні ідеї записати у таблиці:

№п/п	Педагогічні ідеї	Висловлювання із притчі

6. Випишіть думки про освіту і виховання із творів Г. Сковороди «Убогий жайворонок», заповнивши таблицю:

№п/п	Педагогічні думки	Цитати із притчі

7. Як Ви розумієте слова Г. Сковороди «друга вода солодша ворожого меду».

Література:

1. Другий статут Луцької школи (близько 1624р.) // Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / за зат ред. С.А Литвинова.-К : Рад шк., 1961.-С. 22-26

2. Статут Луцької греко-латино-словенської школи 1624 року. Історія української школи і педагогіки хрестоматія / за ред. В. Г. Кременя. К. : Знання, 2003. С. 70-73.

3. Григорій Сковорода Вірші Пісні. Байки. Діалоги Трактати Притчі. Прозові переклади. Листи. К. : Наук думка, 1983. С 86-114, 300-320, 394-459.

4. Сковорода Г.С. Сад пісень. Вибрані твори. К. Веселка, 1972. С. 92-135, 153-155, 163- 180.

5. Сковорода Г.С. Вдячний Еродій. Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / за ред. С.А. Литвинова. К : Рад. шк., 1961. С. 120-126.

6. Сковорода Г.С. Лист до Михайла Ковалинського. Історія української школи і педагогіки хрестоматія / за ред. В. Г. Кременя. К. : Знання, 2003. С 122-136

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ № 8

Тема. Леся Українка «Волинські образки». К.Д. Ушинський «Праця в її психічному і виховному значенні», «Про народність у громадському вихованні». -

Мета. З'ясувати освітньо-виховні традиції волинських церковнопарафіяльних шкіл на основі вивчення нарисів Лесі Українки «Волинські образки (Школа)». Ознайомитись із психолого-педагогічною спадщиною видатного українця Костянтина Ушинського.

Завдання :

1. Опрацювати твір Лесі Українки «Волинські образки» та заповнити таблицю:

№п/п	Педагогічна проблема	Цитати з твору

1.1. Поясніть слова зазначені в кінці твору Лесі Українки «Волинські образки»: «Порожня школа, порожня хата і порожня сулія zostалися чекати нового вчителя».

2. Ознайомлення із історико-педагогічним коментарем до статті К.Д.Ушинського «Про народність у громадському вихованні».

2.1. Розгляд розділів статті:

Розділ I. Загальні історичні основи європейського виховання.

Розділ II. Характерні риси німецького громадського виховання.

Розділ III. Громадське виховання в Англії.

Розділ IV. Громадське виховання у Франції і два слова про метод Жакото.

Розділ V. Громадська освіта в Північно-Американських штатах.

Розділ VI. Народний ідеал виховання і його теорія в Німеччині та її захисники і противники.

Розділ VII. Характер. Його елементи. Спадковість темпераментів. Вплив життя й виховання на характер. Елементи народності в характері людини.

2.2. Законспектувати тезисно розділи статті К.Д.Ушинського «Про

народність у громадському вихованні».

2.3. Виписати із розділу VIII. «Виховання і характер. Яку роль відіграє народність у вихованні» думки про народність виховання, про громадське виховання як сімейне виховання народу.

2.4. Зробити загальний висновок зі статті, скориставшись положеннями К.Д.Ушинського, що знаходиться в кінці розділу VIII.

3. Прочитайте та проаналізуйте статтю К.Д. Ушинського "Праця в її психічному та виховному значенні", особливу увагу зверніть на такі аспекти:

- ✓ *матеріальні плоди праці;*
- ✓ *визначення поняття "праця";*
- ✓ *сутність фізичної і розумової праці;*
- ✓ *психологічний закон праці;*
- ✓ *психологічне значення праці;*
- ✓ *педагогічне значення праці для виховання.*

Кожен із зазначених аспектів даної статті підкріпіть думкою К.Д.Ушинського. Випишіть із даної статті думки К.Д.Ушинського про працю, які найбільше сподобалися, ті, які можна назвати крилатими висловами педагогічної мудрості.

Література:

1. Історія української школи і педагогіки хрестоматія / за ред В.Г.Кременя - К. Знання, 2003 - 766 с.

2 Хрестоматія з історії української класичної педагогіки: К.Ушинський, С Русова, А Макаренко, Г.Ващенко, В.Сухомлинський / уклад В.П Кравець, О І.Мешко. - К. Грамота, 2008. - 768 с.

3 Ушинський К Д Про народність у громадському вихованні // Ушинський К Д Вибрані педагогічні твори: В 2-х Т. - К. : Рад шк., 1983. - Т. 1. -С. 43-104

4 Ушинський К.Д Праця в її психічному та виховному значенні // Ушинський К.Д. Вибрані педагогічні твори В2-ХТ.-К Рад шк., 1983.-Т I -С. 104-121

5 Ушинський К.Д. Про народність у громадському вихованні // Хрестоматія

з історії вітчизняної педагогіки / за заг. ред. С.А. Литвинова. - К. Рад. шк., 1961. - С 263-271 (розділи 7-8).

6 Ушинський К.Д. Праця в її психічному та виховному значенні // Хрестоматія з історії вітчизняної педагогіки / за заг.ред. С.А. Литвинова. К : Рад.шк. 1961 -С.271-281.

7. Леся Українка Волинські образки. Історія української школи і педагогіки : хрестоматія / за ред. В. Г. Кременя -К. : Знання. 2003.-С. 334-339.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ № 9

Тема. А. С. Макаренко «Лекції про виховання». «Книга для батьків».

Мета. З'ясувати актуальні проблеми родинно-шкільного виховання в педагогічній творчості А.С. Макаренка. Розвивати вміння критично аналізувати педагогічні твори, знаходити провідні ідеї та положення, порівнювати їх із сучасним станом в педагогічній науці і практиці.

Завдання :

1. Випишіть із праці А.С. Макаренка «Книга для батьків» думки про сім'ю, сімейне виховання, які вам найбільше сподобалися.

2. Скласти анотації до лекцій А.С. Макаренка про виховання дітей:

Лекція 1. Загальні умови сімейного виховання.

Лекція 2. Про батьківський авторитет.

Лекція 3. Дисципліна.

Лекція 4. Гра.

Лекція 5. Сімейне господарство.

Лекція 6. Виховання в праці.

Лекція 7. Статеве виховання.

Лекція 8. Виховання культурних навичок.

2.1. Випишіть із даної книги 10-12 висловів про сім'ю та сімейне виховання, які вам найбільше сподобалися, ті, які можна поправу назвати педагогічними мудрослів'ями.

2. Порівняйте погляди А.С. Макаренка і В.О. Сухомлинського на проблему

батьківського авторитету.

Література:

- 1 Макаренко А С. Книга для батьків / А.С. Макаренко. -К.: Рад шк., 1978 - 326 с.
2. Макаренко А С Лекції про виховання дітей // Книга для батьків. А. С. Макаренко. - К. . Рад шк.. 1978 -С. 255-312
3. Макаренко А.С. Сім'я і виховання дітей // Методика виховної роботи. А.С. Макаренко. - К Рад шк., 1990.-С 287-314
4. Макаренко А.С. Виховання в сім'ї і школі // Методика виховної роботи / А С. Макаренко. К Рад. шк., - 1990.-С.315 - 361.
5. Хрестоматія з історії української класичної педагогіки: К. Ушинський, С. Русова, А. Макаренко, Г Ващенко, В. Сухомлинський / уклад. В.11. Кравець. О.І. Метко. К. Грамота, 1008 -С. 347-360.

САМОСТІЙНА РОБОТА СТУДЕНТІВ № 10

Тема. В. О. Сухомлинський «Батьківська педагогіка», «Серце віддаю дітям».

Мета. З'ясувати актуальні проблеми родинно-шкільного виховання в педагогічній творчості В.О. Сухомлинського. Розвивати вміння критично аналізувати педагогічні твори, знаходити провідні ідеї та положення, порівнювати їх із сучасним станом в педагогічній науці і практиці.

Завдання :

1. Випишіть проблеми сімейного виховання у педагогічній творчості В.О. Сухомлинського:

- 1) розділ 2 «Батьківський авторитет»;
- 2) розділ 4 «Батько - двічі громадянин» - статті «До материнського і батьківського обов'язку людини треба готувати чи не з колиски - ось у чому проблема», «Виховання майбутніх матерів і батьків»; '
- 3) розділ 5 «Сім'я і школа».

2. Випишіть із даної книги 10-12 висловів про сім'ю та сімейне виховання, які вам найбільше сподобалися, ті, які можна поправу назвати педагогічними мудрослів'ями.

3. Порівняйте погляди А.С. Макаренка і В.О. Сухомлинського на проблему батьківського авторитету.

4. Прочитайте «Лист до дочки» В.О. Сухомлинського. Яке враження він на вас справив?

5. Складіть анотацію до книги В.О.Сухомлинського «Серце віддаю дітям».

5.1. Зазначте тематику (проблематику) статей книги В.О.Сухомлинського «Серце віддаю дітям». Для однієї статті (за вибором) запишіть розгорнуті тези.

Література:

1. Сухомлинський В О Батьківська педагогіка / В.О. Сухомлинський. - К. : Рад шк., 1987. 264 с.

2. Хрестоматія з історії української класичної педагогіки: К. Ушинський, С. Русова, А. Макаренко, Г Ващенко, В. Сухомлинський / уклад. В.11. Кравець. О.І. Метко. К. Грамота. 1008 -С. 347-360.

3. Сухомлинський В. О. Серце віддаю дітям // Сухомлинський В. О. Вибрані твори в п'яти томах.-Т 3. - К : Рад школа 1977. -С 9-282.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Педагогіка С. Френе з погляду сучасності.
2. Християнське виховання у педагогічній спадщині Я.А. Коменського.
3. Особливості формування особистості в уявленні давньогрецьких філософів.
4. Гуманістичні аспекти виховання особистості в країнах західної Європи в епоху Відродження.
5. Університетські традиції країн Європи в епоху, середньовіччя.
6. Освітньо-виховні традиції країн Стародавнього Сходу.
7. Теорія природного і вільного виховання особистості у педагогічній спадщині Ж.-Ж. Руссо.
8. Проблема вікової періодизації в працях класиків зарубіжної педагогіки
9. Гуманістичні принципи педагогіки Л.М.Толстого.
10. Особливості лицарського виховання в середньовічній Європі.
11. Організація перших дитячих садків в Європі: досвід Ф.Фребеля.
12. Особливості навчальних підручників для дітей Я.А.Коменського.
13. Особливості спартанського та афінського виховання в Стародавній Греції.
14. Особливості формування східної особистості у філософській творчості Конфуція.
15. Принципи вільного виховання в педагогічній системі М.Монтессорі.
16. Теорія елементарної освіти Й.Г.Песталоцці.
17. Особливості виховання особистості в уявленні педагогів-гуманістів епохи Відродження.
5. Єзуїтське виховання в період європейської реформації.
6. Актуальні проблеми педагогічної спадщини Я.А.Коменського.
7. Проблема виховання дітей у стародавні часи.
8. Виховання у первісному суспільстві.
9. Класно-урочна система Я.А.Коменського.
10. Педагогічні ідеї Дж. Локка.

11. Дидактика А. Дистервега.
12. Прагматична педагогіка Дж. Дьюї.
13. Вальдорфська педагогіка.
14. Ідеї навчання й виховання у педагогіці екзистенціалізму.
15. Система освіти в США.
16. Освітня система у Великобританії.
17. Характеристика освітньої системи у Німеччині.
18. Характеристика освітньої системи у Франції.
19. Система освіти в Японії.
20. Вікова періодизація та система виховання Ж.Ж. Руссо.
21. Педагогічні ідеї Роберта Оуена.
22. Проблеми педагогіки в соціальній системі Ш.Фур'є.
23. Історія виникнення організованих форм виховання.
18. Школа і педагогіка в Стародавньому Римі.
19. Технологія саморозвитку М.Монтессорі.
20. Я.Коменський про школу і вчителя.
21. Виховні традиції язичницької педагогіки східних слов'ян.
22. Навчально-виховні традиції Луцької братської школи.
23. Історичні аспекти розвитку освіти на Волині.
24. Вплив педагогічних ідей Софії Русової на створення сучасної національної системи виховання в Україні.
25. Виховний потенціал української міфології.
26. Особливості допомоги аномальним дітям в Україні.
27. Вихованці Києво-Могилянської академії.
28. Роль сподвижників педагогічної думки України 19 - поч. 20 ст. в національно-культурному відродженні.
29. Виховний аспект посібників О.Духновича.
30. Освітньо-виховні традиції Києво-Могилянської академії.
31. Освітньо-виховні традиції Острозької академії.
32. Волинські шкільні традиції у творчій спадщині Лесі Українки.

33. Проблеми шкільної освіти і виховання в працях класиків української літератури ХІХ початку ХХ ст.

34. Гуманістичні ідеї педагогіки Григорія Сковороди.

35. Навчально-виховні традиції давньоруських шкіл.

36. Значення шкільної політики давньоруських князів у піднесенні культурного рівня Київської Русі.

37. Організація навчально-виховного процесу в братських школах України.

38. Педагогічні погляди Г.С.Сковороди у його байках, притчах і листах.

39. Гуманістичні засади «Повчання дітям» Володимира Мономаха.

40. Виховне значення праці в творчості К.Д.Ушинського.

41. Гуманістичні засади педагогічної думки в пам'ятках писемності Київської Русі.

42. Особливості фізичного та психофізичного виховання козаків в Запорізькій Січі.

43. Вплив сподвижників української освіти 17 - 18 ст. на московську культуру.

44. Проблеми дорослої освіти в педагогічній практиці творчості Х.Д.Алчевської.

45. Виховний ідеал Г.Ващенко і його значення для гуманізації освіти.

46. Особливості виховання дітей у сім'ї П.Косача.

47. Вплив творчої спадщини А.Макаренка на розвиток вітчизняної та світової педагогіки.

48. Династії меценатів у долі української освіти.

49. Братські школи України як унікальне явище народної творчості в системній організації педагогічного процесу.

50. Перші національні міністри освіти і розбудова української школи.

51. Роль церковнопарафіяльних шкіл у розвитку освіти на Волині.

52. Досвід зарубіжної ніколи в педагогічних працях К.Д.Ушинського.

53. Роль гетьманату П.Скоропадського в створенні української держави та освіти.

54. Школа та педагогічна думка Київської Русі.
55. Виникнення і розвиток гувернерства в Україні.
56. Колегіуми в системі освіти України.
57. Проблеми дотримання прав жінок на освіту в Україні.
58. Проблема виховання особистості у колективі в теоретичній спадщині А.С. Макаренка та В.О.Сухомлинського.
59. Христина Алчевська - організатор освітньої справи в Україні.
- 60.«Велесова книга» - стародавня пам'ятка української писемності.

ЗРАЗКИ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

1. Вкажіть провідні напрями афінського виховання (7-5 ст. до н.е.): 1) *трудове*; 2) *розумове*; 3) *естетичне*. 4) *моральне*; 5) *економічне*; 6) *фізичне*.
2. Установіть послідовність навчання і виховання хлопчиків в Стародавніх Афінах: 1) *мусичне виховання у школі кифариста*; 2) *домашнє виховання*; 3) *навчання в школі граматиста*; 4) *проходження військової служби* 5) *заняття в гімнастичній школі*; -6) *навчання в гімназії*.
3. Вкажіть характеристики, властиві спартанському вихованню: 1) *високий розумовий розвиток вихованців*. 2) *військово-гімнастичне виховання*; 3) *естетичний розвиток дітей*; 4) *недостатність інтелектуального виховання*; 5) *байдужість до зручностей, загартованість, терпіння*. 6) *пріоритет фізичного виховання*.
4. Назвіть елементи афінського виховання в педагогічній системі Платона: 1) *ідея гармонійного розвитку*; 2) *державний характер виховання*; 3) *виховання дівчат*; 4) *широке коло наук*; 5) *система шкіл*.
- 1) Вкажіть давньогрецького філософа, учня Платона. Який метою людського життя вважав прагнення до земного щастя. Встановив вікову періодизацію, негативно ставився до спартанського виховання («у вихованні першу роль має відігравати прекрасне, а не дико-тваринне»): 1) *Плутарх*; 2) *Піфагор*; 3) *Аристотель*; 4) *Сократ*.
5. Твердження, що поняття «дидакал» і «педагог» у Стародавній Греції були тотожними: 1) *правильне*; 2) *неправильне*.
6. Відновіть давньоафінське прислів'я: «Хто не вміє читати і ... той не може бути громадянином»: 1) *співати*. 2) *писати*, 3) *рахувати*. 4) *танцювати*, 5) *плавати*. 6) *малювати*.
7. Назвіть вчителя гімнастики в афінській школі-палестрі 1) *граматист*; 2) *кифарист*; 1) *педагог*; 2) *педоном*; 3) *педотриб*; 4) *дидакал*.
8. Укажіть послідовність навчання у афінських школах 1) *школа-палестри*; 2) *школа граматиста і кифариста*, 3) *ефебія*; 4) *гімназія*.
9. Назвіть навчально-виховний заклад античних Афін, де юнаки 17-18 років з

родин найзаможніших аристократів опановували філософію, політику, літературу та займалися гімнастикою: 1) агели; 2) палестра. 3) гімнасія; 4) ефебія.

10. Назвіть криваві нічні облави на рабів, свого роду «практичні заняття» у спартанському вихованні: 1) агели; 2) агони; 3) криптії; 4) ефебії.

11. Назвіть характеристики, властиві спартанському вихованню: 1) приватний характер освіти і виховання; 2) досконалий розвиток тілесних сил; 3) розвиток войовничого мужнього духу; 4) державний характер освіти і виховання; 5) розвиток суворого підкорення цілям і волі держави; 6) музичний розвиток вихованців.

12. Вкажіть елементи спартанського виховання в педагогічній системі Платона: 1) державний характер виховання; 2) гармонійність виховання; 3) виховання дівчат; 4) система.

13. Назвіть філософа який обґрунтував систему виховання у рабовласницькій державі: 1) Квінтіліан; 2) Цицерон. 3) Платон; 4) Сократ.

14. Визначте послідовність навчання і виховання дітей і молоді в педагогічній системі давньогрецького філософа Платона: 1) навчання в державній школі. 2) навчання в школах фізичного виховання (палестрах). 3) навчання в групах ефебів, 4) виховання на майданчиках; 5) навчання в гімнасіях; 6) здобуття вищої освіти, підготовка до керування державою.

15. Укажіть назву військової служби юнаків в Стародавній Греції (Спарта. Афіни): 1) криптії. 2) агони; 3) ефебія 4) калокагатія.

19. Укажіть правильні твердження про спартанських хлопчиків 1) легко зносили холод, спеку і голод; 2) спали в м якій постелі; 3) ходили в легкому одязі в будь-яку пору року; 4) завждикалорійно і сито харчувалися; 5) співали войовничих пісень; 6) швидко і коротко відповідали на питання дорослих; 7) багато читали і вміли акуратно писати; 8) брали участьнічних облавах на рабів (криптійях).

20. Назвіть школу, в якій афінські хлопчики навчалися п'ятиборству: 1) кифариста; 2) ефебія; 3) гімнасія; 4) палестра; 5) граматиста

21. Укажіть давньогрецького філософа який метою виховання вважав пізнання людиною і саму себе, її моральне самовдосконалення 1) *Аристотель*; 2) *Сократ*; 3) *Платон*; 4) *Демократ*; 5) *Цицерон*.

22. Установіть відповідність між частинами душі людини і напрямками виховання у педагогічній концепції Аристотеля: «Рослина частина душі- .. тваринна- , розумова- ...»: 1) *трудова виховання*; 2) *моральне виховання* 3) *фізичне виховання*; 4) *інтелектуальне виховання*; 5) *естетичне виховання*

23. Назвіть видатного римського педагога-гуманіста, автора першого педагогічного твору «Про виховання оратора»: 1) *Цицерон*, 2) *Сенека*; 3) *Квінтіліан*; 4) *Гілатон*.

24. Укажіть послідовність навчання у афінських школах: 1) *мусична школа*; 2) *ефебія*; *гімнасія*; 4) *палестра*.

25. Зазначте давньогрецького філософа-ідеаліста, який учнів навчав евристичним методом (методом навідних запитань): 1) *Платон*. 2) *Сократ*; 3) *Аристотель*; 4) *Квінтіліан*; 5) *Демокрит*.

26. Установіть хронологію життєвого і творчого шляху видатних філософів античності: 1) *Платон*; 2) *Сократ*, 3) *Квінтіліан*; 4) *Аристотель*

27. Укажіть правильні твердження про Платона: 1) *давньогрецький філософ, теоретик, педагог*. 2) *створив власну педагогічну теорію на основі узагальнення досвіду афінського і спартанського виховання*; 3) *вперше створив вікову періодизацію, розділивши життя Підростаючої людини на три періоди*; 4) *учень Аристотеля, засновник Лікею*. 5) *автор праць «Держава», «Закони»*.

28. Зазначте, як називали вчителів і вихователів у Стародавній Греції У школах кифариста - в агелах - у школах граматистів - ...: 1) *дидаскали*; 2) *педономи*; 3) *педагоги*; 4) *педотриби*.

29. Назвіть автора першої української друкованої книги: 1) *Ш. Фіоль*; 2) *М. Русин* 3) *І. Федоров*. 4) *П. Мстиславець*. 5) *Ю. Дрогобич (Котермак)*

30. Назвіть структуру Острозького культурно-освітнього центру XVI ст.1) *колегія*; 2) *духовна семінарія*; 3) *літературно-науковий гурток*; 4) *драматичний гурток*; 5) *бібліотека*; 6) *друкарня*.

31. Укажіть місто, де були надруковані перші східнослов'янські книги кириличним шрифтом: 1) Москва; 2) Львів; 3) Острів; 4) Київ; 5) Краків; 6) Луцьк.

32. Установіть послідовність культурно-освітніх подій 1) відкриття Острозької колегії. 2) відкриття Київської братської школи, 3) поява Львівської братської школи: 4) заснування Луцької братської школи

33. Укажіть діячів братських шкіл, у творах яких відображались прогресивні педагогічні ідеї українського Відродження 1) Григорій Сковорода. 2) Феофан Прокопович; 3) Лаврентій Зизаній; 4) Іван Вишенський; 5) Кирило Ставровецький; 6) Іов Борецький; 7) Памво Беринда. 8) Стефаній Зизаній.

34. Зазначте століття, коли вперше з'явився на Русі термін «школа»: 1) 11-12 ст.; 2) 14 ст.; 3) 15-16 ст.

35. Укажіть, як називали Острозьку школу в часи її існування: 1) «школа підвищеного типу»; 2) «тримовнийліцей»; 3) «академія».

36. Назвіть класи у структурі братських шкіл: 1) поетика; 2) риторика; 3) граматики; 4) богослов'я.

37. Укажіть учителів молодших класів Києво-Могилянської академії: 1) отці; 2) професори; 3) дидакалі; 4) ритори. 5) оратори; 6) філософи; 7) ієромонахи

38. Укажіть одну із засновниць Київського братства котра відписала свої мастки в Києві для заснування монастиря шпиталю та школи, що стала початком Києво-Могилянської академії: 1) Софія Михайлівна Чарторийська; 2) Галишка (Єлизавета) Гулевичівна, 3) Софія Ружинська. 4) Раїна Могилянка-Красинська, 5) Ганка Борзобагата-Красинська: 6) Олена Горностаєва

39. Укажіть міста України, у яких були братські школи 1) Вільно; 2) Київ; 3) Гоца; 4) Острог; 5) Луцьк; 6) Львів

40. Батько, віддаючи сина в братську школу, заключав зі школою письмову угоду, в якій вказувалося. 1) плата за навчання; 2) чому школа зобов'язана навчити учня; 3) обов'язки батька, спрямовані на підтримку успішності й дисципліни свого сина.

41. Визначте характерні особливості педагогіки братських шкіл України:

1) авторитаризм; 2) виховання в учнів покорі; 3) виховання на принципах демократизму й гуманізму; 4) застосування елементів класно-урочної системи.

42. Укажіть розподіл обов'язків між керівними особами Києво-Могилянської академії ректор- проректор-..., префект-...: 1) здійснював нагляд за поведінкою учнів. 2) затверджував ректора. 3) очолював суд; 4) затверджував навчальний план, розподіляв учителів за класами

43. Укажіть назви класів у структурі Києво-Могилянської академії підготовчі-..., молодші - ... середні - ... вищі - .. : 1) фара. аналогія; 2) поетика, риторика; 3) філософія, богослов'я; 4) інфима, граматики, синтаксис.

44. Зазначте язичницького бога сонця у східних слов'ян 1) Велес, 2) Ярило; 3) Сварог; 4) Стрибог; 5) Дажбог; 6) Перун.

45. Установіть послідовність виховання дітей за давньоруською народною педагогікою 1) нестудія. 2) ініціації; 3) баяння; 4) набуття трудових і моральних навичок.

46. Твердження про те, що у язичницький період слов'яни мали свою писемність: 1) правильне; 2) неправильне.

47. Укажіть характеристики, властиві дня давньоруської освіти і школи: 1) турбота про школу лише церковників, 2) навчання рідною мовою; 3) навчання латиною; 4) доступ до освіти інше хлопчикам; 5) доступ до освіти для дівчат.

48. Укажіть хронологічну послідовність культурно-освітніх подій у Давній Русі: 1) заснування палацової школи при Софійському соборі Ярославом Мудрим; 2) написання ІІ Мономахом «Повчання дітям», 3) відкриття перших шкіл «вчення книжного».

49. Назвіть київського князя, який почав відкривати школи "книжного вчення": 1) Володимир Великий, 2) Ярослав Мудрий; 3) Олег; 4) Ігор.

50. Укажіть характеристики, властиві дія виховання у період матріархату 1) хлопчики до 5-6 років виховувались під наглядом чоловіків, а потім переходили в помешкання до матерів; 2) поява будинків молоді : 3) діти до 5-6 років виховувались разом під наглядом матері, а потім хлопчики переходили в помешкання для чоловіків; 4) утворення моногамної сім'ї. 5) виконання ланкою

функцій громадського вихователя дітей.

РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

1. Артемова Л.В. Історія педагогіки України. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: «Либідь», 2006. – 421 с.
2. Волкова Н.П. Педагогіка: Посібник для студентів вищих навчальних закладів. – К.: Видавничий центр "Академія", 2002. – 576 с.
3. Галузинський В.М., Євтух М.Б. Педагогіка: теорія та історія: Навч. посібник. – К.: Вища школа, 1995. – 237 с.
4. Дорошенко Д.І. Нарис історії України. – Львів: Світ, 1991. – С.84 – 146.
5. Зайченко І.В. Історія педагогіки. У двох книгах. Книга І. Історія зарубіжної педагогіки: [навч. пос.] / І.В.Зайченко. – К.: Слово, 2010. – 624 с.
6. Зайченко І.В. Історія педагогіки. У двох книгах. Книга ІІ. Школа, освіта і педагогічна думка в Україні: [навч. пос.] / І.В.Зайченко. – К.: Слово, 2010. – 1032 с.
7. Історія української школи і педагогіки: Хрестоматія / Упорядн. О.О.Любар; За заг. ред. В.Г.Кременя. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2003. – 766 с.
8. Історія педагогіки / За ред. М.В.Левківського, О.А.Дубасенюк. – Житомир: Житомирський державний педагогічний університет, 1999. – 336 с.
9. Кравець В.П. Історія української школи і педагогіки. Курс лекцій: Навч.пос. – Тернопіль, 1994. – 360 с.
10. Кравець В.П. Історія класичної та зарубіжної педагогіки та шкільництва. Навчальний посібник для студентів педагогічних навчальних закладів. – Тернопіль, 1996. – 436 с.
11. Кравець В.П. Зарубіжна школа і педагогіка ХХ століття. – Тернопіль, 1996. – 290 с.
12. Левківський М.В. Історія педагогіки: Підручник.– К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 360 с.
13. Левківський М.В. Історія педагогіки. Навч.-метод.посібник. Вид. 4-е.– К.: Центр учбової літератури, 2016. – 190 с.
14. Левківський М.В., Микитюк О.М. Історія педагогіки: Навчальний посібник/ За ред. М.В.Левківського. – Харків: "ОВС", 2002. – 240 с.

15. Луцик Д.В., Зимульдінова А.С. Курс лекцій з історії української педагогіки. – Дрогобич: Посвіт, 2005. – 196 с.
16. Любар О.О., Стельмахович М.Г., Федоренко Д.Т. Історія української школи і педагогіки / За ред. О.О.Любара. – К.: Т-во "Знання", КОО, 2003. 450с.
17. Медвідь Л.А. Історія національної освіти і педагогічної думки в Україні: Навч. посібн. К.:Вікар, 2003. 335 с.
18. Мешко О., Янкович О., Мешко Г. Короткий виклад курсу "Історія зарубіжної школи і педагогіки": Навч.пос. Тернопіль, 1998. 82 с.
19. Мешко О., Янкович О., Мешко Г. Короткий виклад курсу "Історія української школи і педагогіки": Навч.пос. Тернопіль, 1999. 95 с.
20. Сисоєва С.О. Нариси з історії розвитку педагогічної думки: [підруч. для студ. вищ. навч. закл.] / С.О.Сисоєва, І.В. Соколова. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 308 с.
21. Сірополк С. Історія освіти в Україні. – К.: Наук. думка, 2001. – 912 с.
22. Українська педагогіка в персоналіях: у 2 т. / [укл. Сухомлинська О.В., Дічек Н.П., Самоплавська Т.О.; за ред. Сухомлинської О.В.]. – К.: Либідь, 2005. – Кн. 1: Х-ХІХ ст. – 2005. – 624 с.
23. Українська педагогіка в персоналіях: у 2 т. / [укл. О.В. Сухомлинська, Н.П. Дічек, Т.О.Самоплавська / За ред. О.В. Сухомлинської]. – К.: Либідь, 2005. – Кн. 2: ХХ ст. – 2005. – 552 с.
24. Ващенко Г. Виховний ідеал: підручник для педагогів, виховників, молоді та батьків. – Полтава : Полтавський вісник, 1994. – Т. І. – 191 с.
25. Ващенко Г. Загальні методи навчання. Підручник для педагогів. – К.: Українська Видавнича Спілка, 1997. – 441 с.
26. Видатний національний педагог Григорій Ващенко: Зб. матеріалів до 125-річчя від дня народж. / Авт.- упоряд., наук. ред. А. Погрібний; Всеукр. т-во «Просвіта» ім. Тараса Шевченка. Всеукр. пед. т-во ім. Григорія Ващенко. К., 2003. 64 с.
27. Вишневський О.І. Теоретичні основисучасноїукраїнської педагогіки навч. посіб. / ОмелянВишневський. – Вид. 2-ге, доопрац. і доп. Дрогобич: Коло,

2006, 326с.

28. Волошина В. Народний педагог Т.Г. Лубенець // Шлях освіти. – 2003. – №3. – С.52 – 54.

29. Грушевський М. Про українську мову і українську школу. – К.: Веселка, 1991. – 46 с.

30. Жидецький Ю. Педагогічна діяльність першого друкаря Івана Федорова: До 430-ї річниці видання першого в Україні друкованого підручника //Професійно-технічна освіта. – 2003. – № 2. – С.52 – 54.

31. Животенко-Піанків А. Педагогічно-просвітницька праця Бориса Грінченка // Шкільна бібліотека. – 2003. – №4. – С.22–29; №6. – С.13 – 29.

32. Коба Л. Розвиток освіти в Київській Русі// Початкова школа. – 1994. – № 2. – С.51 – 54.

33. Коваленко С. Софія Русова: педагог-просвітитель, державний діяч, вчений// Рідна школа. – 2000. – № 8. – С.35 – 38.

34. Коваль О. Григорій Ващенко – творець української виховно-освітньої системи // Рідна школа. – 1993. – № 3. – С.2 –8.

35. Лісовенко М. Висока зоря Алчевської // Урядовий кур'єр. – 2003. – №117–118 (27 червня). – С.8 – 9.

36. Любар О., Осипець Р. Розвиток українського шкільництва і педагогічної думки в кайданах неволі (XIII – XVII ст.) // Рідна школа. 2003. №1. С.66–69.

37. Масенко Г. Перші школи в Україні// Рідна школа. 1994. № 12. С.22–24.

38. Неприцька О.Я. К.Д.Ушинський про сімейне виховання (вибрані з творів матеріали) // Обдарована дитина. 2002. № 6. С.24 – 28.

40. Погрібний А. Григорій Ващенко: віхи біографії: До ювілею видатного педагога // Освіта. 2003. №12 (12–19 березня). С.8.

41. Розвиток народної освіти і педагогічної думки в Україні (X – поч. XX ст.): Нариси / Відп. ред. М.Д.Ярмаченко. К.: Рад. школа, 1991. 384 с.

42. Руденко Ю. Чи знаємо і шануємо геній Костянтина Ушинського? //

Освіта. 2003. № 11 (5 – 12 березня). С.4 – 5.

43. Стельмахович М. З історії українського шкільництва// Початкова школа. 1992. № 9 – 10. С.3 – 8.

44. Ступарик Б. Шкільництво Галичини (1772 – 1939). Івано-Франківськ, 1994. 143 с.

45. Ступарик Б.М. Національна школа: витоки, становлення // Шкільна бібліотека. 2003. №9. С.52 – 78.

46. Сухомлинська О. Історія педагогіки як наука і як навчальний предмет: актуальні проблеми // Шлях освіти. 2003. №1. С.39 – 43.

47. Сухомлинський В. Мрієте стати вчителем?: У чому полягає покликання до педагогічної роботи, як утверджувати, розвивати й відшліфовувати його? // Сільська школа України. 2003. №16 17. С.1.

48. Сухомлинський В. Немає й бути не може абстрактного учня // Сільська школа України. 2003. №31. С.1.

49. Сухомлинський В. Школа сердечності // Сільська школа України. 2003. №22 – 23. С.1.

50. Терзійський Л. Професор М. Драгоманов – видатний вчений та викладач Софійського університету // Пам'ять століть. 2003. № 5. С.42 – 45.

51. Ушинський К.Д. Твори у 2-х т. К.1984

52. Федоренко Д., Федоренко О. Взірець козацької звитяги (Про козацьку педагогіку) // Рідна школа. 2003. №2. С.67 –68.

53. Яворська С. Методична концепція Якова Чепіги // Початкова школа. – 2003. № 6. С.44 – 46.

Навчально-методичне видання

Наталія Калита, Руслана Даниляк

Історія педагогіки початкової освіти:

методичні матеріали до семінарських занять та самостійної роботи
для фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка
спеціальності 013 Початкова освіта

**Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного
університету імені Івана Франка**

Головний редактор
Ірина Невмержицька
Редактор

Технічний редактор

Коректор

Здано до набору __.__.2022 р. Підписано до друку __.__.2022 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний. Гарнітура. Times. Наклад 300 прим. Ум. друк. арк. _____. Зам._____.

Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. (Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції ДК № 5140 від 01.07.2016 р.). 82100 Дрогобич, вул. І. Франка, 24. к. 42 тел. 2 – 23 – 78.